

ELŐSZÓ

Az emberiség történelme bővelkedik válságokban, természeti csapásokban, járványokban, háborúkban és forradalmakban. Európa történelmében az egyik legjelentősebb válságot a 14. század első felében a nagy pestisjárvány váltotta ki. 1347 és 1352 között a járvány következtében a kontinens népességének mintegy 40 százaléka veszett oda. A pestis a túlélőknek hatalmas lelki traumát okozhatott, jövedelmük, életszínvonaluk azonban hamarosan jelentősen emelkedni kezdett.

A 20. században a két világháború, a spanyolnátha és számos gazdasági válság sújtotta az emberiséget. Ezek hasonló traumát okoztak, ugyanakkor részben hasonló gazdasági következményekkel is jártak, mint a 14. századi pestisjárvány.

Az ipari forradalom előtti korban a válságjelenségek szempontjából alapvetően a klíma és az időjárás volt a meghatározó. Ezek a premodern kori válságok nem egy meghatározott időszakonként visszatérő jelenségek voltak, hanem az előre nem látható klímaváltozások következményei. Mindez az ipari forradalom hatására változott meg, amikor is a válságok elveszítették apokaliptikus jellegüket.

A modern kori válságok ezzel szemben a gazdasági fejlődés olyan visszatérő jelenségei, amelyek a kapitalista gazdaság belső törvényszerűségei miatt alakulnak ki. Az 1860-as évekre egyértelművé vált a közgazdászok számára, hogy a gazdasági fejlődésnek ciklusai vannak, amelyek recesszióból, majd azt követő felemelkedésből állnak. A modern kori válságok emellett a 18. század vége óta nemzetközi jellegűek, legkésőbb az 1850-es évek óta pedig világgazdasági válságokról beszélhetünk.

Mindezek természetesen a jogrendszerekre is hatottak. A válságok gazdasági következményei közvetlen hatással voltak a magánjogra, de szinte valamennyi válság (háború, járvány, migráció) a büntetőjogi, az államigazgatási jogi és természetesen az alkotmányjogi szabályozást is érintette.

A *Jogászegyleti Értekezések 2023* című kötet tíz tanulmányának szerzői a jogrendszer egy-egy szegmensét tekintik át a válságok által kiváltott hatások szempontjából.

Budapest, 2023. szeptember 17.

dr. Bodzási Balázs
szerkesztő